

Onderwijshuisvesting IKC Hillegom

Inspiratiekader beeldkwaliteit

ruimtelijke
denkers

wissing

GEMEENTE
HILLEGOM

Opdrachtgever:

Gemeente Hillegom

Documentnaam:

1152-IKC Hillegom-Beeldkwaliteit

Wijzigingsdatum:

3 juni 2019

ruimtelijke
denkers

wissing

Alles uit dit document mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron en auteur worden vermeld.
Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Middenbaan 108, 2991 CT
Postbus 37, 2990 AA Barendrecht

T +31 (0)180 61 31 44

www.wissing.nl

Inhoud

1. Inleiding	4
1.2 Algemeen	
1.3 Welstandsbeleid	
2. Ambitie van de beeldkwaliteit	6
2.1 Inspiratiekader	
2.2 Ambitie	
3. Stedenbouwkundige principes	7
3.1 Samenvatting richtlijnen	
4. Architectonische uitwerking	10
landschap zichtbaar	
5. Buitenruimte: Sport-, speel- en leefomgeving	12
Sport-, speel- en leeromgeving	

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Het planvoornemen betreft de realisatie van een Integraal Kindcentrum aan de Vosselaan. In het locatieonderzoek (2017) is de ruimtebehoefte bepaald. In totaal is er een benodigd kaveloppervlak van circa 3.200m² benodigd. De exacte maatvoering wordt nader uitgewerkt in het Programma van Eisen van de school.

Onlangs is het stedenbouwkundig schetsontwerp voor de onderwijsvoorziening opgesteld. De hierop volgende processtap bestaat uit het opstellen van een bestemmingsplan. Het stedenbouwkundig schetsontwerp en het bestemmingsplan zijn beiden echter nog 'beeldloos' en bieden onvoldoende garantie voor de gewenste ruimtelijke kwaliteit.

Om de gestelde ambities ten aanzien van de belevingswaarde te kunnen realiseren wordt voor de onderwijsvoorziening dit beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit plan is enerzijds een toetsingskader voor welstand, maar dient in de eerste plaats als inspiratiekader voor de te selecteren architect. Deze architect zal opdracht verkrijgen voor het ontwerp van het gebouw en de directe schoolomgeving, dus inclusief het schoolplein. De benodigde aanpassingen aan de openbare ruimte buiten het schoolterrein zoals het profiel en verleggen van de watergangen, fietspaden langs de Weerlaan en het parkeerterrein Vosselaan worden door de gemeente gedaan.

Een beeldkwaliteitsplan geeft in woord en beeld de uitgangspunten aan voor het te ontwikkelen architectonisch ontwerp. Het is een op locatie en situatie afgestemd referentiekader voor de stedenbouwkundige en architectonische vormgeving, dat evenwel voldoende ruimte laat voor de creativiteit van de architect in het ontwerpproces. In dit beeldkwaliteitsplan worden de elementen beschreven die essentieel zijn voor de samenhang en worden de doelen helder omschreven, met de daarbij behorende suggesties voor toe te passen middelen. Daartoe bevat het beeldkwaliteitsplan intenties, aanbevelingen en richtlijnen. Op die manier kan het worden gehanteerd als sturend instrument vooraf, waarbij het bereiken van samenhang tussen architectuur en openbare ruimte essentieel is.

Dit beeldkwaliteitsplan is een uitwerking van het stedenbouwkundig schetsontwerp ten behoeve van de architectenselectie, een ge-

spreksbasis tussen opdrachtgever en architect en tussen architect en welstandcommissie. Van belang is ook dat deze kwaliteitsbewaking niet alleen is gericht op de kwaliteit bij oplevering, maar ook op de kwaliteit op termijn. Alleen zo kan een duurzame onderwijsvoorziening tot stand worden gebracht.

1.2 Welstandsbeleid bijzonder welstandsniveau

Het welstandsbeleid van de gemeente Hillegom is vastgelegd in de Welstandsnota (2016). Ter plaatse van het plangebied geldt het welstandsniveau "minimaal". Aan het Vossepark, en daarmee ook aan het plangebied, is het gebiedstype "sport en recreatie" toegekend. De sport en recreatieterreinen zijn minimaal welstandsgebied. Het beleid is terughoudend en gericht op beheer.

Het minimaal welstandsniveau is niet passend voor de herontwikkelingslocatie. Het nieuwe Integraal Kindcentrum komt op een belangrijke zichtlocatie te liggen aan de Weerlaan op de kop van het park. Het park heeft een belangrijke functie in het gebied. Bij de herontwikkeling van het deel van het park naar maatschappelijke is een goede inpassing in het landschap en omgeving van belang. Voor dit plangebied wordt dan ook afgeweken van de geldende criteria. Om de ambitie op deze plek waar te kunnen maken, wordt het plangebied aangeduid als "bijzonder welstandsniveau". Hier geldt (voor de duur van het project) een hoger ambitieniveau, waar extra inspanning op het gebied van de ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing gewenst is. Dit bijzondere welstandsniveau wordt juridische geborgd in de regels van het bestemmingsplan. Het Inspiratiekader beeldkwaliteit wordt na vaststelling door de raad als aanvulling opgenomen in de welstandsnota. De welstandscommissie toetst het bouwplan hier vervolgens aan.

De stedenbouwkundige principes zijn harde uitgangspunten waar aan moet worden voldaan. Voor de architectonische uitwerking zijn geen harde criteria benoemd maar een inspiratiekader. Met het inspiratiekader is er nog een grote flexibiliteit aan mogelijkheden voor de architectonische invulling. Dit moet dan ook niet gezien worden als beperking maar als bron van inspiratie om uiteindelijk een gebouw met schoolomgeving te realiseren passend binnen het bijzondere welstandsniveau.

2 Ambitie beeldkwaliteit

Inspiratie

De genoemde referenties in dit document dienen als ambities voor de gewenste uitstraling en zijn richtinggevend in verdere ontwikkeling maar niet bindend.

2.1 Inspiratiekader

De ontwikkeling van de locatie aan de Vosselaan wordt enerzijds bepaald door de stedenbouwkundige structuur, maar daarnaast ook in sterke mate door het architectonische beeld en de kwaliteit van de buitenruimte rondom de gebouwen. Om dit beeld in goede banen te leiden is dit inspiratiekader opgesteld voor de vormgeving van gebouw en omgeving. Dit hoofdstuk biedt het inspiratiekader voor het nader vormgeven van de bebouwing. De algemene criteria bestaan uit een uiteenzetting van algemene architectonische begrippen en aspecten.

- Relatie tussen vorm, gebruik en constructie

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat de verschijningsvorm een relatie heeft met het gebruik ervan en de wijze waarop het gemaakt is, terwijl de vormgeving daarnaast ook zijn eigen samenhang en logica heeft.

- Relatie tussen bouwwerk en omgeving

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de openbare (stedelijke en landschappelijke) ruimte.

- Betekenissen van vormen in de sociaal-culturele context

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat verwijzing en associaties zorgvuldig worden gebruikt en uitgewerkt, zodat er concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de maatschappelijke realiteit.

- Evenwicht tussen helderheid en complexiteit

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat er structuur is aangebracht in het beeld, zonder dat de aantrekkingskracht door eenvoud verloren gaat.

- Schaal en maatverhoudingen

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het ruimtelijke een samenhangend stelsel van maatverhoudingen heeft dat beheerst wordt toegepast in ruimtes, volumes en vlakverdelingen.

- Materiaal, textuur, kleur en licht

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat materiaal, textuur, kleur en licht het karakter van het bouwwerk zelf ondersteunen en de ruimtelijke samenhang met de omgeving daarvan duidelijk maken.

2.2 Ambitie

Op voorhand willen we de ambitie neerzetten om een karakteristieke uitstraling van de schoolomgeving tot stand te brengen. Een hoogwaardige en landschappelijke inrichting, waarbij aspecten van duurzaamheid de landschappelijke inrichting kunnen versterken. Dit vereist in het planproces een consequent doordenken van structuur naar detail en terug. De zorg voor de architectonische kwaliteit van het gebouw en de buitenruimte zien wij als een integraal mee te ontwerpen onderdeel bij de realisering van een schoolomgeving.

In het beeldkwaliteitsplan nemen we een beeldvormende beschrijving op van de bebouwing en de overgang van het schoolterrein naar openbaar gebied. Daarnaast nemen de beeldvorming op voor duurzaamheidsmaatregelen aan onderwijsvoorziening, waaronder het inpassen van installaties t.b.v. energie-opwekking.

3 Stedenbouwkundige principes

Het plangebied ligt in het Vossepark. Dit sport- en recreatiegebied in de wijk Meer en Dorp, gelegen tussen de Weerlaan, Vosselaan en de Valckslootlaan, heeft een overwegend groen karakter met een cluster van gebouwen. De bebouwing bestaat uit sportcentrum De Vosse, het skicentrum Hillegom, het sportcomplex, kinderboerderij, het openluchtzwembad en de brandweer. Het plangebied wordt ontsloten vanaf de Weerlaan en Vosselaan. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig.

Om een onderwijshuisvesting goed te laten functioneren moet er integraal worden ontworpen, rekening houdend met een functioneel gebouw in een mooie, goed functionerende omgeving, met een goede bereikbaarheid voor voet, fiets en auto. De opgave is dus niet alleen het bedenken van een gebouw, maar juist van het ontwikkelen van een interessante leefomgeving waar leerlingen de mogelijkheid hebben om te leren, te spelen en te ontmoeten als onderdeel van het Vossepark en voorzieningencluster.

Stedenbouwkundige opzet

Het huidige sportcomplex Vossepark heeft een concentratie van bebouwing aan de Vosselaan. Het nieuwe gebouw voor het IKC bestaat uit maximaal 2 bouwlagen met het hoogste gedeelte van het gebouw gesitueerd aan de zijde van het sportcomplex (skihal). Hierdoor ontstaat een duidelijke concentratie van bebouwing aan de Vosselaan met gelijkwaardige bouwmasse en functie, waarbij de bestaande woonbuurten op voldoende afstand liggen.

Door de situering van het schoolgebouw aan de noordkant van het park blijft het grootste gedeelte van het park intact en wordt voorkomen dat het park versnipperd raakt.

Het betreft een zichtlocatie direct aan de wijkontsluitingsweg Weerlaan. De beplanting en plantsoen langs de Weerlaan blijft grotendeels behouden, waardoor de groene begeleiding van de doorgaande route intact blijft en tevens zorgt voor de landschappelijke inpassing van het gebouw.

Door het schoolplein aan de zuid- en/of oostzijde te situeren zorgt het plein voor een geleidelijke overgang tussen het park en het schoolgebouw. En blijft er voldoende afstand tot de woongebieden. Op het schoolplein worden waar mogelijk de bestaande bomen gehandhaafd en ingepast. Samen met een natuurlijke inrichting van het schoolplein wordt het karakter van het park doorgetrokken en zorgen de bestaande bomen gelijk voor een goede landschappelijke inpassing.

De ontsluiting en het parkeren voor fietsers en auto's zijn aan de noordzijde van het perceel gelegen. Er moet daarom een logische relatie en korte afstanden zijn tussen de hoofdentree van het gebouw en de verkeersruimtes:

- Het parkeerterrein en Kiss & Ride zone;
- Uitwisselingszone aan de Vosselaan waar voetgangers veilig afgeschermd van het doorgaande autoverkeer kunnen lopen;
- Entree van het schoolplein aangrenzend aan de uitwisselingszone met ruimte voor de fietsenstalling.

Bouwenveloppe

De exacte situering en vorm van het schoolgebouw ligt nog niet vast. In het bestemmingsplan is daarom een ruim bouwvlak opgenomen met mogelijkheden voor overbouwingen. Een ruim bouwvlak biedt voldoende flexibiliteit om een integrale uitwerking te kunnen maken voor het gebouw en de buitenruimte.

3.1 Samenvatting richtlijnen

Situering

- Het gebouw is gesitueerd aan de noordzijde aan de Vosselaan. Hoofdentree is op korte loopafstand van het parkeerterrein en kiss&ride zone.
- Het gebouw is onderdeel van het cluster gebouwen rondom de Vosselaan.

Oriëntatie

- De oriëntatie is alzijdig: de noord, oost en zuidgevel worden als uitstraling als voorgevel uitgewerkt.

Hoofdvorm-bouwmassa

- Er is een zorgvuldige, 'zachte' overgang naar het achterliggende aangrenzende park.
- Het gebouw heeft een heldere eenduidige hoofdvorm.
- Differentiatie in massa tussen bebouwing aan Vosselaan (strak, kubus-tisch) en bebouwing aan Weerlaan/Vossepark (organisch). Ondanks differentiatie vormt het gebouw één architectonische ensemble.
- Uitbouwen en/of bijgebouwen zijn ondergeschikt aan de hoofdvorm.

Hoofdvorm-bouwhoogte

- De gehele oppervlakte van de bouwvelop van het bestemmingsplan heeft één maximale bouwhoogte van 9 meter.
- Het gebouw bestaat uit maximaal 2 bouwlagen.
- De tweede bouwlaag is geconcentreerd t.p.v. de bestaande bebouwingscluster.
- Het hoofdgebouw wordt binnen de enveloppe uit het bestemmingsplan gerealiseerd.

Gevel

- De gevelcompositie is evenwichtig en heeft een eigen individuele expressie

Fietsenstalling

- Het parkeren voor fietsers is gesitueerd aan de noordzijde bij hoofdentree van het gebouw
- De fietsenstalling is zorgvuldig vormgegeven en onderdeel van architectuur gebouw en buitenruimte.
- De fietsenstalling belemmert niet het zicht op de representatieve/prominente hoofdgevel van het gebouw

Water

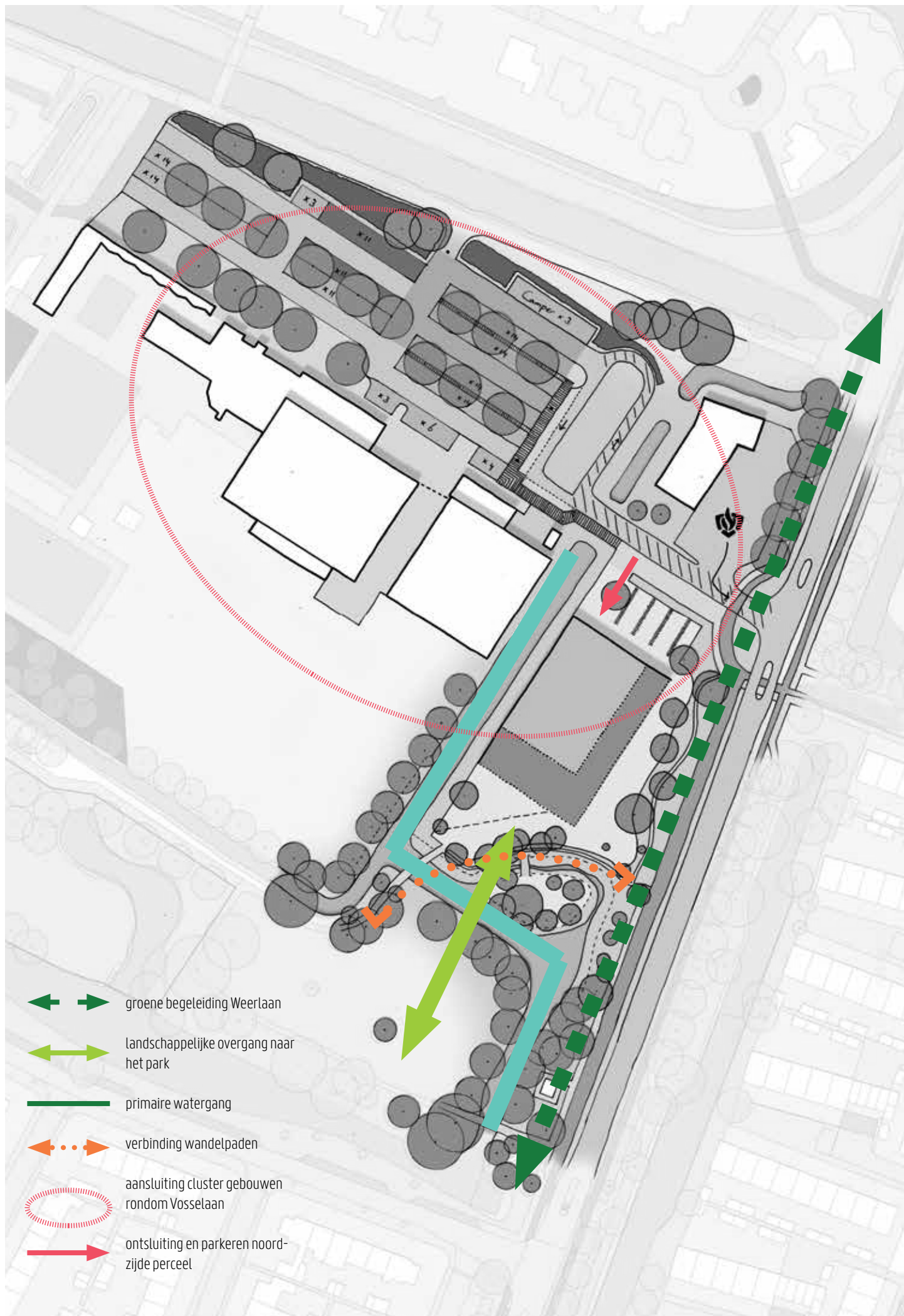
- Instandhouden verbinding primaire watergang
- Water is een onderdeel van de landschappelijke inpassing in relatie tot het huidige park aan de zijzijde van het perceel.
- Voor de inrichting van het terrein kan water als inspiratie voor de leeromgeving gebruikt worden.

Groen

- Zoveel mogelijk behoud van bestaande bomen in het plangebied en langs de Weerlaan met een zorgvuldig inpassing
- Het huidige bomenbestand levert een bijdrage aan de landschappelijke inpassing
-

Overig

- Trafo; wanneer nutsvoorzieningen noodzakelijk zijn wordt deze in pandig ingepast
- Vuilcontainers staan uit het zicht van de openbare ruimte

- ← → groene begeleiding Weerlaan
- ↔ landschappelijke overgang naar het park
- primaire watergang
- ↔...↔ verbinding wandelpaden
- ⋯ aansluiting cluster gebouwen rondom Vosselaan
- ontsluiting en parkeren noord-zijde perceel

4 Architectonische uitwerking

Uit het voorstaande kan opgemaakt worden dat aan de architectonische uitwerking van de onderwijsvoorziening bijzondere eisen worden gesteld. De 'toonsetting', identiteit of bouwstijl van het gebouw is landschappelijk passend. Hierin wordt de te selecteren architect uitgedaagd om met een inspirerende visie te komen, die aansluit op het stedenbouwkundig plan, maar daar een eigen visie op geeft.

Identiteit

Het onderwijscluster presenteert zich als een autonoom gebouw in een landschappelijke setting. Het mag zeker een onderscheidende identiteit en uitstraling hebben. Op het schaalniveau van het gebied betekent het dat de onderwijsvoorziening als eenduidig volume met een tastbaar exterieur, herkend moet worden. Op het schaalniveau van de voetganger moet het gebouw zich subtiel openen en laten zien wat het in zich bergt en waar de 'entree' van het complex/gebouw is.

Landschap zichtbaar maken in zowel het gebouw als het schoolterrein is het centrale thema. In dit beeldregieplan zijn daarnaast vijf algemene regels van kracht om de eenheid binnen het plangebied te bewaken:

- Dorps karakter (kleinschalig, informeel);
- Er sprake van één identiteit;
- Beleving/herkenbaarheid van de individuele functies;
- Primaire oriëntatie naar de Vosselaan en Weerlaan. Aan deze zijde van het gebouw moeten representatieve ruimtes komen die van toegevoegde waarde

“Als bron van inspiratie”

zijn voor de beleving van de toegang en het zicht langs de doorgaande weg de Weerlaan

- De buitenruimte (zowel het schoolterrein als de openbare ruimte) is in eenheid ontworpen en heeft een parkachtige inrichting.

Met de richtlijnen is er nog een grote flexibiliteit aan mogelijkheden voor de architectonische invulling. Deze richtlijnen moeten dan ook niet gezien worden als beperking maar als bron van inspiratie.

Onderstaand volgt een beschrijving van de gewenste sfeer voor de uitwerking van het ontwerp, waaruit door de architect een eigen interpretatie kan worden gemaakt.

Inspiratie:

Landschap zichtbaar

Organische vormen

Landschap tot gevel

Integratie/omarming landschap

Groene dakken

Groene gevels

Natuurlijk/aards kleurgebruik

**duurzaamheidsthema's versterken
de landschappelijke inpassing van
het gebouw in het park**

Natuurlijk materiaalgebruik

Houten of organische brug P&R

5 Buitenruimte

Uit het voorstaande kan opgemaakt worden dat aan de inrichting van het schoolterrein en de openbare ruimte bijzondere eisen worden gesteld. De 'toonsetting' of identiteit van het schoolterrein is landschappelijk passend. Hierin wordt de te selecteren architect uitgedaagd om met een inspirerende visie te komen, die aansluit op het stedenbouwkundig plan, maar daar een eigen visie op geeft.

Identiteit

Het schoolplein is al lang geen fantasieloze vlakte van betontegels meer. En een schoolplein hoeft niet altijd een plein te zijn. Groen wordt in een onderwijsvoorziening een steeds essentiëler onderdeel van de buitenruimte.

De onderwijsvoorziening wordt gesitueerd in de context van een parkachtige omgeving. Deze parkachtige omgeving en het schoolterrein moeten als het ware in elkaar overvloeien en een meerwaarde hebben ten opzichte van elkaar. Een duurzame onderwijsvoorziening kan bijdragen aan het 'verrijken' van deze groene plek in Hillegom. Maar groen draagt ook bij aan de menselijke ontwikkeling en is positief voor leerprocessen. Het educatieve aspect van groen kan voluit ingezet worden om van een school een leerrijke groene omgeving te maken. De buitenruimte wordt dan een avontuurlijke omgeving met een schooltuin, een speelweide en sportplein. Subtiële hoogteverschillen in het terrein kunnen als speelelement of buitentheater dienen.

In de buitenruimte van de onderwijsvoorziening zullen elementen als fietsenstalling en bergingen moeten worden opgenomen. Deze moeten de kwaliteit van de buitenruimte zo min mogelijk aantasten.

De erfscheiding van het schoolterrein hebben een groen/natuurlijke uitstraling moeten hebben.

Water in de leeromgeving

In het stedenbouwkundig plan is de kwantitatieve wateropgave geformuleerd. Dit is simpel gezegd de minimale hoeveelheid water die op het terrein moet worden aangebracht om de toename van het verhard oppervlak te compenseren. Dit is echter een 'technisch' wateraspect. Het thema water is een belangrijk aandachtspunt in het ontwerp van het schoolterrein en openbare ruimte en wordt ingezet om de landschappelijke inpassing te versterken.

Omgaan met de uitdagingen die water biedt is echter niet alleen iets uit het verleden of van technuten. Leren omgaan met drinkwater, regenwater en afvalwater is bij uitstek van deze tijd.

Een integraal waterbeheer is nodig om aan de bron het waterverbruik te beperken en op het einde de lozingen te verminderen. Dit kan door regenwater te hergebruiken of lozing te voorkomen. Regenwater is een bron van leven en kan zichtbaar zijn in de leeromgeving. De onderwijsvoorziening is een interessant voorbeeldgebouw om duurzaam en educatief om te gaan met alle soorten water.

Inspiratie:

Speel-, sport-, leeromgeving

Groen-blauw schoolplein

Leren en spelen

Groene erfscheiding

integratie natuur

Avontuurlijk

Veilig

Gezondheid

Duurzaamheid

Integratie voorzieningen

Duurzame materialen

